

Po stopách kultury, přírody i poznání. Zahraniční cesty české a rakouské šlechty ve druhé polovině 18. a na začátku 19. století a jejich vlivy a dopady

Filip Binder

Posudek oponenta diplomové práce

Mezi bakalářskými a diplomovými, které se každý rok zrodí na historických ústavech Filozofické fakulty Univerzity Karlovy je vždy několik, které se od ostatních odlišují jak svým zpracováním, tak originalitou. Mezi ně patří i studie Filipa Bindera.

Autor diplomové práce využil svého dlouhodobého zájmu o život novověké šlechty (touto problematikou se ostatně zabýval i ve své bakalářské práci) a vytvořil zajímavou studii zabývající se vybranými zahraničními cestami šlechty dědičných zemí habsburské monarchie od druhé poloviny 18. do začátku 19. století. Kromě řady jiných pramenů autor využívá i mimořádně zajímavé cestovní deníky Jana Rudolfa Czernina, Leopolda Berchtolda a přepisy poznámek arcivévody Jana.

Celá práce je rozdělena do šesti kapitol. První, označená jako Prolog, shrnuje základní informace o šlechtickém cestování od 16. do poloviny 18. století. Na ní navazuje druhá, tvořící skutečnou ouverturu k práci – tedy cestování ve sledované éře (od osvícenství a po romantismus). Další kapitoly jsou směřovány spíše konkrétně. Třetí se zabývá vlivem cestování na vytváření přírodně krajinářských parků, které v této době – primárně pod vlivem Velké Británie – prodělává zásadní proměnu. Zde F. Binder využívá právě jednoho zmíněných ego dokumentů – deníků hraběte Jana Rudolfa Czernina, stejně jako znalosti lichtenštejnských fondů v Lichtenštejnském domácím archivu ve Vídni.

Jinak je zaměřena čtvrtá kapitola věnovaná hraběti Leopoldu I. Berchtoldovi a jeho lékařsko-vědeckým aktivitám. Pátá kapitola se pak věnuje turistice s „ekonomickým“ dopadem, tedy cestám starohraběte Huga Františka Salm-Reifferschedta a arcivévody Jana, jež byly mj. zaměřeny na důkladné poznání průmyslové základny britských ostrovů. Nechybí ale ani zmínky o návštěvách aristokratických sídel, parků a historických památek.

Epilog, stejně jako závěr celé práce, pak přináší více než zdařilé shrnutí nejen studie, ale celé zkoumané problematiky. Závěr promyšleně rekapituluje proměnu zájmů jednotlivých cestovatelů od tradičních cílů a forem šlechtických výprav, jež původně mířily hlavně do Itálie a Francie, směrem k výpravám novým, které stále častěji směřovaly do dynamicky se rozvíjející Velké Británie.

Práce Filipa Bindera vyniká i velmi kultivovaným jazykem, k její mimořádné úrovni pak napomáhá také fakt, že je – jednoduše řečeno – velmi „čtivá“. Autorovi se tak na přibližně 170 stranách textu podařilo zachytit mimořádně zajímavou skicu měnícího se světa nejen aristokracie, ale celé Evropy druhé poloviny 18. a první poloviny 19. století. V každé kapitole osvědčuje svou důkladnou znalost zvolené pramenné základny i již existující matérie. Výsledkem je diplomová práce mimořádné úrovně, kterou rozhodně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm výborně a – po splnění všech nezbytných náležitostí – uznat též jako práci rigorózní.

Dne 28. srpna 2017

prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.